

WYDARZENIA

Europejskie Dni Dziedzictwa

„Dziedzictwo – źródłem tożsamości” – to hasło tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa, a uroczysta inauguracja ich obchodów w województwie pomorskim miała miejsce 5 września w głównej siedzibie NMM w Spichlerzach na Ołowiance. Kierownik Oddziału Terenowego Narodowego Instytutu Dziedzictwa Tomasz Błyskosz przedstawił zebrany najważniejsze wydarzenia, jakie w regionie zostały przygotowane w związku z EDD. Jego wystąpieniu towarzyszyły trzy wykłady: dyrektor NMM dr Jerzy Litwin i wiceprezes Towarzystwa Przyjaciół Apoloniusz Łysejko omówili działalność odpowiednio Muzeum i Towarzystwa w sferze upowszechniania morskiego dziedzictwa kulturowego, a dr Marcin Szerle zaprezentował jedno z zagadnień, na jakie ukierunkowane jest powstające Muzeum Emigracji w Gdyni – kumulowanie wiedzy o polskiej diasporze. Dział Edukacji NMM z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa przygotował 13 września rodzinną grę miejską „Z wiatrem i pod wiatr, czyli dzieje się przegodo!”.

Nowe muzeum w Jaworzu

Wieś Jaworze w Beskidzie Śląskim to niezbyt oczywiste miejsce na utworzenie muzeum związanego z morzem. Jednak stamtąd właśnie pochodził bosman Erwin Pasterny, który podarował gromadzone przez lata marynarskiej służby zbiory miejscowej szkole. Władze gminy z wójtem na czele postanowiły udostępnić je szerszej publiczności i sprawić, by stały się miejscową atrakcją. Sięgnięto po fundusze unijne z programu *Ryby 2007-2013*, dzięki czemu udało się przy Gimnazjum Nr 1 wybudować nowoczesne muzeum, w którym – obok spreparowanych okazów morskiej fauny – znalazły się ogromne akwaria oraz multimedialne prezentacje, m.in. umieszczone w dawnej łodzi rybackiej. Muzeum Fauny i Flory Morskiej i Śródlądowej w Jaworzu otwarto uroczysto 5 września, a gośćmi byli m.in. prezes Ligi Morskiej i Rzecznej dr Antoni Królikowski i prezes Towarzystwa Przyjaciół NMM dr Fryderyk Tomala, który ofiarował w imieniu Towarzystwa i Muzeum dwa obrazy o tematyce morskiej. Tydzień później Muzeum odwiedził dyrektor NMM dr Jerzy Litwin, który w swojej relacji z tej wizyty podkreślał ciekawą formę prezentacji i rozmach przedsięwzięcia, a przede wszystkim zaangażowanie, entuzjazm i wiedzę młodych przewodników-wolontariuszy, uczniów tamtejszego gimnazjum.

O najsłynniejszym rejsie „Daru Pomorza”

13 września na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza” miała miejsce uroczysta sesja, zorganizowana z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Nautologicznego z okazji 80. rocznicy rozpoczęcia podróży żaglowca szkolnego Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni około świata (16.09.1934 – 3.09.1935). Zebranych gości przywitał prezes PTN prof. dr kpt. ż.w. Daniel Duda. Sesję rozpoczął referat o przebiegu i znaczeniu rejsu, wygłoszony przez pchor. Klaudię Prawdę. Następnie głos zabrał Prezes Zarządu Związku Piłsudczyków Stanisław Śliwa, podkreślając znaczenie tego rejsu dla niepodległej Polski. Wiceprezes Okręgu Pomorskiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej kpt. Tomasz Kuplicki wręczył medale 25-lecia działalności Okręgu, m.in. dla „Daru Pomorza” i dyrektora NMM dra Jerzego Litwina. Z kolei prezes TP NMM Fryderyk Tomala przypomniał postać Mirosława Leśkiewicza – felczera w tym rejsie „Daru”, a po wojnie twórcy ośrodka rehabilitacyjnego dla niepełnosprawnych dzieci – jednocześnie wysuwając propozycję uhonorowania tych związanych z morzem osób, które zasłynęły w innej dziedzinie (jak literatura, malarstwo, gospodarka).

Podczas spotkania przypomniano tragedię ze stycznia 1942 roku, gdy w sztormie u wybrzeży Islandii zatonął polski statek

„Wigry”; spośród 27-osobowej załogi zginęło 25 osób, w tym 12 Polaków. Dla upamiętnienia tej tragedii w kabinie służbowej „Daru Pomorza” uroczysto zawieszono portret mechanika z „Wigier” Brunona Schmidta. Na zakończenie sesji, na ręce zastępcy dyrektora NMM Szymona Kulasa, p. Bogusław Karasz ze Słupska (krewny B. Schmidta) przekazała pamiątki związane z historią Polski na morzu. Po raz kolejny pamiątki i dokumenty przekazała również p. Janina Pogorzelska, córka Bolesława Pogorzelskiego – absolwenta PSM i długoletniego prezesa londyńskiego Związku Polskich Oficerów PMH.

Portret mechanika Brunona Smidta w rękach zastępcy dyrektora NMM Szymona Kulasa, przekazany na „Darze Pomorza” przez p. Bogusława Karasia z rodziną, w obecności prof. kpt. ż.w. Daniela Dudy z małżonką. Fot. Marek Twardowski

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ**Przeptyw ludzi, idei i technologii w regionie Bałtyku**

Międzynarodowa konferencja, zatytułowana „*Origines et mutationes circa principio Mare Balticum*. Transfer of people, ideas, technologies and religion in the Baltic Sea Region between VIII-XVII centuries” odbyła się w dniach 11-13 września w głównej siedzibie NMM w Spichlerzach na Ołowiance. Zorganizowana została przez NMM we współpracy z Uniwersytetem Gdańskim, Parlamentem Studentów i Radą Doktorantów UG oraz Międzynarodowym Stażystom Parkiem Kulturowym „Faktoria” i Centrum Kultury i Sportu w Pruszczy Gdańskim. Tematyka konferencji koncentrowała się wokół przemian w rejonie Morza Bałtyckiego od VIII do XVII w., rozpatrywanych na płaszczyźnie idei, sztuki, techniki, dziejów społecznych, prawa i dyplomacji. Uczestnikami byli naukowcy oraz doktoranci z Wielkiej Brytanii (Univeristy of St. Andrews), Niemiec (Eberhard Karls Universität Tübingen) i Polski (NMM, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Jana Pawła II oraz Polska Akademia Nauk). Dzięki współczesnym możliwościom technicznym jeden z referatów został wygłoszony za pośrednictwem komunikatora internetowego. W przygotowywaniu jest publikacja pokonferencyjna, która będzie dostępna nieodpłatnie w formie elektronicznej.

O dokumentacji dziedzictwa kulturowego z gośćmi z Chin

Delegacja Narodowego Centrum Badań Kultury przy Central China Normal University w Wuhan (środkowe Chiny) spotkała się w NMM z przedstawicielami Międzymuzealnej Grupy ds. Digitalizacji *DigiMuz* (z NMM i Muzeum Historycznego Miasta Gdańska). Goście z Wuhan zwiedzili pracownię dokumentacji zabytków archeologicznych w Ośrodku Kultury Morskiej, gdzie przedstawiono im metody dokumentacji 3D zbiorów archeologicznych, obejrzeli też wystawę „Łodzie ludów świata”, na której znajdują się m.in. zabytki związane z kulturą chińską. W drugiej

części wizyty odbyło się spotkanie robocze, podczas którego obie strony zaprezentowały dorobek w zakresie dokumentacji dziedzictwa kulturowego. Chińska uczelnia stanowi jedno z krajowych centrów koordynujących i prowadzących dokumentację związanego z tradycją, rzemiosłami i sztuką ludową niematerialnego dziedzictwa kulturowego, zagrożonego w związku z dynamicznym rozwojem technologii i zmianami cywilizacyjnymi. CCNU współpracuje w tym zakresie z Hubei Provincial Museum. W Chinach prowadzony jest rejestr zagrożonych rzemiosł, a pracownicy uniwersyteccy wspólnie z muzealnikami dokumentują liczne obrzędy towarzyszące uroczystościom i obchodom. Jednym z przykładów współdziałania centrów na szczeblu krajowym była cyfrowa dokumentacja obchodów Święta Środka Jesieni w dwudziestu siedmiu prowincjach Chin (w tym pięciu rejonach autonomicznych). Prowadzona jest również dokumentacja stylów tańca poprzez technikę *motion capture* (zapisu ruchu). Z kolei w celu zachowania tradycji konfucjańskiej i taoistycznej, stanowiących niezwykle istotne elementy tożsamości chińskiej, stworzono (wykorzystując technologie cyfrowe) seriale animowane oraz gry edukacyjne. Zaprezentowano też wirtualną wycieczkę po tradycyjnej osadzie chińskiej, z zachowanym układem dróg, architekturą i strojami mieszkańców, dającą możliwość zmian oświetlenia i warunków atmosferycznych.

Janusz Różycki z Działu Badań Podwodnych NMM prezentuje gościom z Chin zasady działania skanera 3D używanego do dokumentacji zbiorów. Fot. Bernadeta Galus

Muzea morskie nad Bałtykiem

Dawny port wolnocłowy w Hamburgu, leżący na wyspie na rzece Łabie, systematycznie przekształcany jest zgodnie z projektem Hafencity w dzielnicę handlowo-mieszkalną. Nowe budynki powstające blisko centrum miasta nawiązują swoim stylem do istniejącej zabudowy, odnawiane są też niektóre magazyny portowe. Sześć lat temu w najwyższym, 10-kondygnacyjnym budynku magazynowym z 1884 roku otwarto Międzynarodowe Muzeum Morskie, którego zbiory pochodzą z kolekcji prywatnej Petera Tamma – obecnie dyrektora tej instytucji. W dniach 19 i 20 września odbyły się tam warsztaty zatytułowane „Muzea morskie nad Bałtykiem – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość”. Wzięli w nich udział przedstawiciele kilkunastu muzeów morskich z krajów nadbałtyckich oraz dwóch norweskich. Wśród prezentujących swoje instytucje był dyrektor NMM dr Jerzy Litwin, po którego wystąpieniu odezwały się liczne głosy, że nasze Muzeum jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się w rejonie Bałtyku.

ARCHEOLOGIA

Gin w butelce po wodzie sodowej

Znany ostateczne wyniki analizy zawartości kamionkowej butelki, znalezionej na wraku F53.31 (Głaziku), oryginalnie służącej do przechowywania wody sodowej Selters. W laboratorium J.S. Hamilton w Gdyni potwierdzono, że do butelki przelany został tzw. holenderski gin – genever (jenever), alkohol produkowany na bazie siodu lub melasy i owoców jałowca: znaleziono śladowe ilości związków tych owoców. Alkohol uległ rozwodnieniu z powodu nieszczelnego korka, jednak podkreślona została jego wyjątkowa czystość. Genever, często służący do celów leczniczych, tradycyjnie sprzedawano i przechowywano w kamionkowych butelkach, dlatego nie dziwi jego obecność w znalezionej butelce po wodzie.

AKTUALNOŚCI

Skanska S.A. zbuduje CKWS w Tczewie

Pod koniec lipca rozstrzygnięto przetarg nieograniczony na budowę Centrum Konserwacji Wraków wraz z Magazynem Studyjnym w Tczewie. Wzięło w nim udział dziewięć podmiotów, a za najkorzystniejszą uznana została oferta firmy Skanska SA. Na początku sierpnia plac budowy przy ulicy Paderewskiego został przekazany wykonawcy. Termin rozpoczęcia wznoszenia nowego obiektu jest zależny od tempa prac związanych z rozbiórką istniejących zabudowań oraz wykonania niezbędnych przyłączy instalacyjnych. Wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę tczewskiego Centrum planowane jest na drugą połowę listopada. Swój udział w uroczystości wstępnie potwierdziła minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Małgorzata Omilanowska.

Zabytkowe jachty w konserwacji

Wyłoniony został wykonawca prac konserwacyjnych zabytkowych jachtów „Dal”, „Opty” i „Kumka IV”, które staną się jedną z atrakcji Centrum Konserwacji Wraków wraz z Magazynem Studyjnym w Tczewie. Firma Complex Jacht Sebastian Kulling z Pucka, która wygrała przetarg, posiada doświadczenie w realizacji podobnych zadań – m.in. trzy lata temu odnowiła kadłub żaglowca „Generał Zaruski”.

EDUKACJA

Warsztaty ekologiczne

Na zlecenie Wydziału Środowiska Urzędu Miasta Gdańska Dział Edukacji NMM prowadzi warsztaty ekologiczne dla klas 4-6 pt. „Katastrofy ekologiczne – skąd się biorą i jak im zapobiegać?”. Projektem, realizowanym od kwietnia do czerwca i od września do listopada, objęto blisko 600 uczniów z terenu Gdańska. Uczestnicy warsztatów wykonują serię eksperymentów związanych z zagrożeniami ekologicznymi i ochroną środowiska. W części zatytułowanej „Katastrofy tankowców” poznają własności oleju i dowiadują się, dlaczego katastrofy zbiornikowców są takim zagrożeniem dla zwierząt morskich. W drugiej części wykonują własną oczyszczalnię ścieków oraz filtr do wody, w ostatniej natomiast poznają naturę kwaśnego deszczu i dowiadują się, w jaki sposób on powstaje oraz jaki ma wpływ na organizmy żywe.

Propozycje zajęć w nowym roku szkolnym

Dział Edukacji NMM zaprasza dzieci ze szkół podstawowych na dwa rodzaje całorocznych zajęć: odbywające się dwa razy w miesiącu warsztaty teatralne oraz „Kolorowe soboty” – comiesięczne zajęcia plastyczne. Uczestnicy warsztatów dowiedzą się, jak dawniej żyli i pracowali marynarze, jakie mieli przygody i z czym musieli się zmierzyć – a jednocześnie będą ćwiczyli głos i wymowę oraz przygotowywali kostiumy i scenografię teatralną. W efekcie powstanie przedstawienie, w którym pomogą dzieciom kapitana Granta – bohatera książki Juliusza Verne’a – znaleźć tatę. Z kolei dzieci w wieku 6-12 lat zostaną zaproszone na wyprawę do miejsc, skąd pochodzą jednostki prezentowane na ekspozycji „Łodzie ludów świata”. Podczas spotkań poznają nie tylko różne techniki plastyczne, ale także zwyczaje, tradycje i kulturę danego kraju.

Warsztaty plastyczne 60+

Po raz kolejny Dział Edukacji stworzył ofertę dla początkujących artystów w wieku 60+, zapraszając na warsztaty zatytułowane „Kolory morza”. Będą się one odbywać w Ośrodku Kultury Morskiej dwa razy w miesiącu. Uczestnicy zajęć poznają różne techniki malarskie, zaznajomią się z epokami w historii sztuki i odkryją nowe horyzonty twórcze. Warsztaty umożliwiają nie tylko rozwój umiejętności, pasji i zainteresowań, ale także spędzenie wolnego czasu w gronie ciekawych osób i nawiązanie nowych przyjaźni.